

Årsrapport 2019

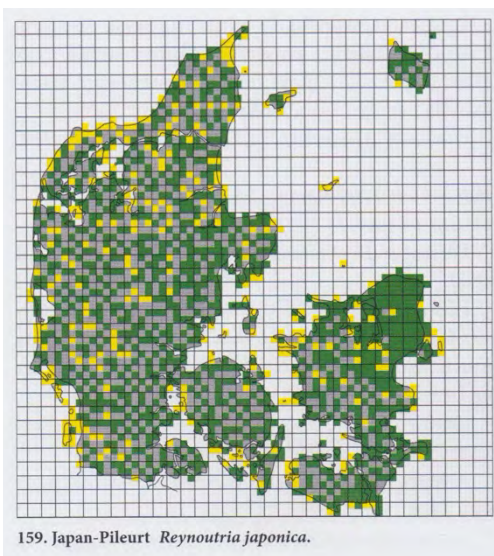
Pileurt-banden Helsingør

Pileurt-banden Helsingør har i sin første sæson samlet væsentlige erfaringer, som herved deles med samarbejdspartnere og potentielle nye pileurt-bander landet over. Stærkere invasive planter end nogensinde synes fremover at skulle bekæmpes uden gift, som det vil være muligt i et samarbejde mellem myndigheder og frivillige borgere.

Det er dét, vi har afprøvet.

Planterne, som man kan læse nærmere om hos [Miljøstyrelsen](#), er den allestedsnærværende japan-pileurt, *Reynoutria japonica*, den knap så hurtige kæmpe pileurt, *R. sachalinensis*, og den nyopståede, meget aggressive bastard mellem de to arter, hybrid-pileurt, *R. × bohemica*. Alle har de oprindeligt deres evner fra Østasiens vulkanområder, hvor miljøet belønner hurtig invasion af skiftende arealer og evne til at sprænge klippelag, asfalt og beton. De trives på enhver dansk jordbund og har ingen naturlige fjender.

Planternes hyppighed synes i følge Atlas Flora Danica 2015 voldsomt øget i de seneste årtier. Kortet over planternes udbredelse til venstre fra bogværket synes endnu i dag at være det mindst ringe, og er registreret af Dansk Botanisk Forenings medlemmer. Spredningen skyldes dels plantens ekstreme rodvækst, dels at den hyppigt henkastes med haveaffald på afsides steder. Derimod forplanter den sig ikke med frø i Danmark.

I en rapport til Miljøstyrelsen, der også modtager [registreringer](#), har [Niras](#) i 2018 vurderet, at datagrundlaget for udbredelsen nu er tilstrækkeligt til en national bekæmpelsesindsats. Måtte nærværende rapport bidrage hertil.

KONCEPT PARTNERSKAB

20 frivillige har i første sæson for Pileurt-banden Helsingør engageret sig i 21 større bestande af fortrinsvis japan-pileurt.

Før gruppens stiftelse havde tre initiativtagere registreret langt over 100 bestande, og overrakte disse data til myndighederne ved et overraskende velbesøgt offentligt startmøde 12. september 2018. Her hilste Naturstyrelsen Nordsjælland og Helsingør Kommune initiativet meget velkommen og erklærede sig villige til samarbejde og til moderat finansiering af de frivilliges omkostninger.

Haveselskabet Nordsjælland og foreningen Hellebæk Kohaves Venner stillede sig bag initiativet som medstiftende, bragte gentagne artikler og udlånte for sidstnævntes vedkommende et større antal leer til Pileurt-banden.

Naturstyrelsen Nordsjælland oplyste ved startmødet, at "japansk pileurt er verdens værste invasive plante, også værre end rynket rose og kæmpebjørneklo", samt at "bjørneklo er nem, pileurt nærmest umulig at udrydde".

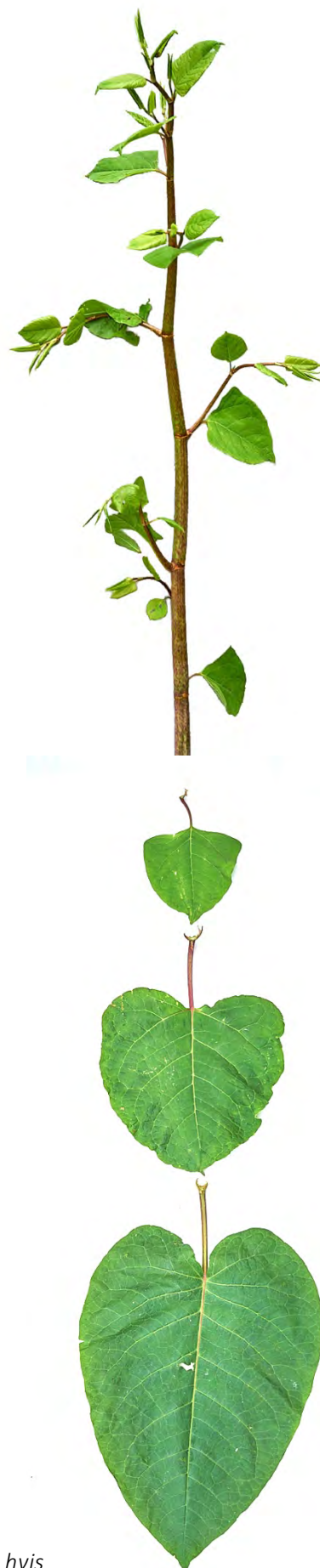
Når styrelsen ikke selv prioriterede pileurter, var det fordi man måtte "efterleve rammer, som dikteres oppefra og som prioriterer rynket rose og bjørneklo, ligesom der kun er lovgivet om bjørnekloen".

Snart fulgte samarbejds møder mellem gruppen og myndighederne samt besigtigelse af pileurt-bestande, som de frivillige ønskede prioriteret ud fra omfang, spredningsrisiko, udsatte naboer og natur, tilgroning af populære udsigter samt nærheden til motiverede frivillige.

Naturstyrelsen sendte for områder på deres jord maskinkraft til indledende rydning og planering af krat og træstød, hvorefter de frivillige selv koordinerede og udførte manuel bekæmpelse og overvågning, oftest motiveret af truende bestande nær de udførendes egen bopæl.

Gruppens viden blev væsentligt forøget af forskningsrapporter, biologer, professionelle bekæmpere og 150 medlemmer af Facebook-gruppen "Pileurt-banden Helsingør". Egentlige kurser, som kommunen havde tilbudt at betale, stødte på tidnød hos mange frivillige, og blev i stedet til en god kontakt med sagkyndige i [Care4Nature](#).

Til højre øverst en stængel af den 3 meter høje japansk pileurt. Derunder blade af japansk pileurt, hybrid-pileurt og nederst kæmpe-pileurt, hvis bladlængde er op til 50 cm.

SÅ SVÆRT KAN DET VÆRE

Pileurternes egenskaber gør i ekstrem grad bekæmpelse vanskelig:

- Rødderne spreder sig op til 7 meter årligt - for hybrid-pileurter halvanden gang mere
- Rødderne gror til to meters dybde
- Blot én overset plante gør indsatsen spildt
- Kun isolerede bestande kan forventes kontrolleret
- Skud i dvaletilstand på rødderne kan overleve usynligt under jorden i flere år efter bekæmpelse, før de skyder påny
- Fragmenter af rødder på så lidt som 0,06 gram kan spire til nye planter

Bekæmpelse uden frivillige og uden kemi vil med denne udfordring være meget bekostelig, idet planterne så skal graves op til to meters dybde med store maskiner og inficeret jord bortskaffes, eller de skal tildækkes i mindst fem år med specialudviklet fiberdug til over 20 kr. pr. m², fx [Plantex Platinum](#). Pileurt-bandens har drøftet fiberdug med producenten DuPont under en rundvisning til gruppens projekter.

Også hyppig nedskæring har vist sig så bekostelig uden frivillig arbejdskraft, at et ellers meget [lovende dansk forsøg](#) måtte opgives kort inden fuld udryddelse.

METODER

Pileurt-bandens bekæmpelse er sket ved én af to metoder:

- Tildækning med absolut lystæt plastfolie eller presenning, som skal vare ved i mindst fem år og fastholdes uanset vejr og vind samt lappes med gaffatape ved eventuelle huller. Tildækningen lægges mindst tre meter ud over de yderste planteskud og med mindst 60 cm overlæg mellem banerne, som kan være op til 12 meter brede. Hyppig overvågning er påkrævet, da arbejdet ellers nemt kan være spildt.
- Nedskæring med le eller buskrydder hver anden-tredie uge i vækstsæsonen, fortsættende i mindst fire år som anbefalet ved ovennævnte danske forsøg samt en række udenlandske. Også her er overvågning mod upåagtede pileurtskud i nærområdet et krav, da arbejdet ellers nemt kan være spildt.

Pileurt-bandens har, for ikke at spilde tid og kræfter, udelukkende givet sig i lag med projekter, som kan forventes at munde ud i fuld nedkæmpelse af planterne.

Ved begge metoder har de frivillige søgt at svække planterne mest muligt gennem forudgående opgravning af deres skudkroner i jordoverfladen, ligesom opgravning/oprivning af særligt stærke skud og udløbere fra tildækkede arealer er fortsat målbevidst sæsonen igennem.

Pileurt-bandens nåede derimod ikke at stå klar med en oplagt metode for bekæmpelse af pileurtbestande, der krydser hegn og hække, ofte mellem inficerede offentlige arealer og private haver. I sæson 2020 overvejes det i disse situationer at forsøge kraftig fiberdug/rodspærre, som antagelig kan udlægges usynligt, dækket af 20 cm renset jord med ny beplantningen over de mørklagte pileurter. Det kan øjensynlig fremover blive problematisk at bekæmpe bestande på tværs af skel og ejertyper, ligesom forskelligt engagement og formåen hos private og offentlige jordejere kan være hæmmende.

RESULTATER

Tildækning med plastfolie skal blive liggende i mindst fem år og dækkes om muligt med flis, som det også vil ske her ved Bondedammen, hvor pileurterne stod tre meter højt foran guldaldermalernes smukke

Ved sæsonens afslutning har vi vurderet, at syv større projektområder er blevet udsat for en tilfredsstillende bekæmpelse, idet det er lykkedes at holde planterne meget stærkt nede som start på fortsat bekæmpelse. Det gælder områderne Støberivej, Hornbæk Plantage Midt, Dalebro Grusgrav, Bondedam-svinget, Hellebæk Station og Pumpehus-skråningen i Hellebæk. Se oversigten over alle projekterne side 8.

På billedet her over er Turbinehus-skråningens pileurter, krat og småtræer netop blevet nedknust af maskiner fra Naturstyrelsen, for at pileurterne kan holdes nede med le og buskrydder hver 2.-3. uge i mindst fire år.

Tre områder viste sig at have oversete pileurter så tæt på det bekæmpede areal, at indsatsen ikke blev fuldt tilfredsstillende og vil kræve yderligere forarbejde, fx kratrydning, i sæson 2020. Det gælder Ellesumpen ved Bøssemagergade over for Kirkegården, bag Rosenstandvej på kommunal jord op til private haver, og ved Hornbæk Plantage Øst P-pladsen.

To meget store områder med ekstraordinært voldsomme bestande af de særligt aggressive hybrid-pileurter står desværre uantastede, idet Helsingør Kommune endnu ikke har kunnet afse ressourcer til bekæmpelse af dem, selvom det var Pileurt-bandens højt prioriterede ønske allerede ved dens startmøde i august 2018. Stederne ses på de to billeder herunder og er hjørnet Løvdalsvej/Klostermosevej henholdsvis Gurrevej 166.

Billedet på næste side viser et tilsvarende meget stort areal med hybrid-pileurter, som omslutter kong Valdemar Atterdags sagnomspundne Gurre Slotsruin. Området ejes af Naturstyrelsen. Planterne er spredt voldsomt på begge sider af Gurrevej samt vidt omkring ruinen. Øjensynlig er pileurternes to meter dybe rødder endnu ikke i nærkontakt med ruinen, som de vil kunne underminere alvorligt. Stedet overvåges på grund af det overvældende omfang kun passivt af Pileurt-bandet, som har fået oplyst at en indsats vil finde sted i samråd med Slotsstyrelsen.

Planterne står også massivt på den anden side af vejen over for ruinen:

Seks områder har haft status af soloprojekter varetaget af nærtboende enkeltpersoner, typisk med så store udfordringer, at pileurterne ikke synes på vej mod udryddelse. Fx står kæmpe-pileurt midt i Hellebæk Kohave på begge sider af et hegn med adgang forbudt ved det underjordisk bunker-anlæg for regering og kongehus, Regan Øst.

To projekter kom ikke på skinner før vækstsæsonens afslutning pga. uforudset tidnød hos de frivillige. Det gælder et forsøg med altædende grise mod pileurter i indhegnet skov bag Bøssemagergade 68, hvor alt først stod klart ultimo november, samt den kommunale strandskråning over for butikken McVerdi på Ndr. Strandvej 153.

Endelig følger Pileurt-banden passivt en stor pileurt-bestand ved Skibstrup Genbrugsplads. Indsatsen, som styres af professionelle ved tildækning, synes at køre på skinner.

Det kræver udtalt perfektionisme at få samtlige pileurter af vejen i projektområderne. Her til venstre ses enkelte planter fx skjult i et buskads op ad et nydeligt ryddet areal, som lynhurtigt kan invaderes igen. Til højre ses pileurter skyde op tæt ved et træ, som burde have fået "skørt" på af plastfolie for at lukke alt lys ude. Det ses desuden, at plastfolien er tildækket med flis for udseendets skyld. Meget ofte opstår der huller i plastdækket, som må lappes med gaffatape. Hyppigt opsyn er derfor helt afgørende.

Et langstrakt areal med japansk pileurt under opgravning ved Hellebæk Station. Opgravningen svækker det dybe rodsystem mest muligt før den efterfølgende hyppige nedslåning med le, som skal fortsætte hver 2.-3. uge i mindst fire år. For villaejeres skyld skal det tilføjes, at man kun bør angribe rødderne som her, hvis en fortsat indsats kan overkommes, da rødderne ikke kun svækkes, men vil sprede sig hurtigere til naboarealer, end hvis at de lades i fred.

Det er ofte på svært tilgængelige steder, pileurterne får fodfæste, som her i den stærkt skrånende Dalebro Grusgrav, hvor de to første frivillige var i gang allerede inden Pileurt-banden blev stiftet. Kommunen har givet dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 3 til arbejdet.

Her den fulde liste over Pileurt-bandens engagementer med arealer, bekæmpelsesform og ejerforhold. De er desuden markeret på et kort sidst i nærværende rapport.

	PROJEKTNAVN	M2 cirka	BEKÆMPELSESFORM	EJERFORHOLD
1	Støberivej, Helsingør	100	Tildækning ved Pileurt-banden	Kommunen
2	Hornbæk Plantage Midt P-plads	200	Tildækning ved Pileurt-banden	Naturstyrelsen
3	Hornbæk Plantage Øst P-plads	500	Tildækning hhv. nedskæring ved Pileurt-banden	Naturstyrelsen
4	Ålsgårde McVerdi-udsigt, Ålsgårde	100	Tildækning ved Pileurt-banden	Naturstyrelsen
5	Dalebro Grusgrav, Tikøb	125	Tildækning ved Pileurt-banden	Kommunen
6	Gurrevej 166, Helsingør	750	Overladt kommunen, hybridpileurt	Kommunen
7	Løvdalsvej 2, Helsingør	200	Overladt kommunen og privat, hybridpileurt	Kommunen
8	Bonedam-svinget Bøssemagergade 72	575	Tildækning ved Pileurt-banden	Naturstyrelsen
9	Hellebæk Station	200	Nedskæring ved Pileurt-banden	Naturstyrelsen
10	Grise-forsøget Bøssemagergade 68	2000	Forsøg ved Pileurt-banden	Naturstyrelsen
11	Soloprojekt v/Helle Øelund, Snekkersten	200	Nedskæring ved Frivillige i Færgevejskilen	Kommunen
12	Soloprojekt v/Jens Peter Pihl	100	Nedskæring ved frivillige i "Den Sløve Le"	Naturstyrelsen+kommunen
13	Ellesumpen o.f. Hellebæk Kirkegård	265	Tildækning ved Pileurt-banden	Naturstyrelsen
14	Soloprojekt v/Carl Suwalski, Espergærde	40	Konstant opgravning af skud	Kommunen
15	Mælkedammen, Hellebæk	270	Tildækning ved Pileurt-banden	Naturstyrelsen
16	Rosenstandsvej, Helsingør	30	Tildækning ved Pileurt-banden	Kommunen
17	Skibstrup Genbrugsplads	300	Tildækning ved kommunen/Care4Nature	Naturstyrelsen
18	Pumpehus-skråningen, Hellebæk	2360	Nedskæring ved Pileurt-banden	Naturstyrelsen
19	Gurre Slotsruin, Gurre	500	Overladt Naturstyrelsen, hybrid-pileurt	Naturstyrelsen
20	Trykkerdammen, Helsingør	5	Tildækning ved Pileurt-banden	Kommunen
21	Reagan Øst	20	Nedskæring ved Pileurt-banden	Staten

SAMARBEJDET MED MYNDIGHEDERNE

Naturstyrelsen Nordsjælland og Helsingør Kommune har som nævnt påskønnet gruppens arbejde stærkt fra første færd, men kun Naturstyrelsen har økonomisk haft mulighed for at bidrage mere markant i årets løb. Det er sket med lastbiltransport, med tunge ruller af særlig stærk plastfolie til brug for tildæknings-metoden samt maskinkraft til nedknusning af krat og træstød før de frivilliges manuelle indsats. Desuden har styrelsen leveret hegnsmaterialer til indhegning af et større område med pileurter i skoven i Hellebæk, hvor grise skal pløje sig ned i pileurternes rødder og er så altædende, at de modsat andre husdyr forventes at udrydde planterne. Endelig har styrelsen nu påbegyndt sin egenhændige bekæmpelse af pileurtbestande på dens vestlige arealer, hvor Pileurtbanden arbejder mod øst.

Helsingør Kommune dækkede materialeudgifter for ca. kr. 12.000, herunder til presenninger og infotavler ved hvert projekt, og tilbød desuden hjælp med kortlægning af lokaliteter, som gruppen dog selv har haft let ved, foruden tilskud til kurser samt gratis mødelokale. Derudover fandt kommunen sig begrænset af rammerne og økonomien i den kommunale naturforvaltning så længe pileurter ikke er en nationalt prioriteret opgave. Det kom derved ikke på tale at støtte bekæmpelse i kommunale grønne områder uden naturbeskyttelse samt vejkanter, boligkvarterer og de værste ramte områder af alle - Helsingør Kommunes strande, hvor især den populære Julebæk Strand har japansk pileurt i frodige jungler langs kystvejen og op ad kystskrånningen.

Det har givet de frivillige blandede oplevelser at gå til kommunens særdeles travle park- og vejfolk for hjælp, hvorfor man endte med stort set at give dem fred og i stedet bad om et møde med forvaltningen for at drøfte muligt overkommelige fremtidige budgetmidler. Dette beklagede forvaltningen at måtte takke nej til uanset sin store værdsættelse af de frivilliges indsats.

Her har kommunen meget venligt tildækket pileurter tæt op ad haver, men de står stadig metervidt uden for afdækningen og i buskads, hvor de lokale frivillige ikke kan bekæmpe dem effektivt.

FREMTIDEN

Det kan givet ventes, at bekæmpelsen af pileurter bliver en nationalt prioriteret opgave, da spredning nu sker med klimaændringen i ryggen og truer med milliardomkostninger [som det ses i Storbritannien](#). Her skønnes 5 % af husejerne skønnes berørt af pileurt på egen eller naboens grund, og hvor sælgere af inficerede ejendomme typisk må slå 10 % af værdien ved salg. Dertil vil komme skader på kloaknet og vejbelægning. Meterdyb opgravning af planter og bortskaffelse af store jordmængder fyldt med aggressive skud vil give andre voldsomme udgifter, som det ses i UK.

Som det første kunne Danmark udvide den nuværende [bekendtgørelse om bjørneklo](#), sådan at kommunerne også kan pålægge ejere af arealer, hvor der findes pileurter, at bekæmpe planterne. Dermed vil det offentlige som jordejer retfærdigvis også selv måtte handle, og fx ikke længere lade pileurter fra offentlig jord invadere og værdiforringe private haver, som det sker langs mange grønne arealer, cykelsti-forløb og skovbryn. Her burde erstatninger ellers komme på tale, som det sker i Storbritannien efter en højesteretsdom.

Paragraffer og påbud er dog ikke medicin, som i sig selv udrydder pileurter. Tværtimod er det både Pileurt-bandens og Haveselskabets erfaring, at havefamilier i deres travle hverdag blankt afviser at have overskud til langvarig og tidkrævende giftfri bekæmpelse.

Pileurtbanden har utvetydige præferencer for de giftfrie metoder. Men vi må se i øjnene, at ikke alle deler vores opfattelse. Så længe RoundUp er lovligt, vil der være forslag og ønsker om at bruge dette. Men vi vil gøre hvad vi kan for at påvirke debatten og indsatsen med vores erfaringer og derved minimere forbruget.

Også bortskaffelsen af nedhuggede pileurter og frem for alt deres aggressive rødder bør håndteres bedre, end at de blot kan afleveres som haveaffald. Pileurt-banden har uden resultat korresponderet med den danske affaldssektor kompetance-center DAKOFA herom, ligesom Forsyning Helsingør fastholdt, at risikoen for spredning med den kommunale kompost måtte antages at være meget lille. Herover for ses står angivelser om, at [blot 0,06 gram og i laboratorieforsøg så lidt som 0,01 gram](#) kan sprede nye planter.

Den nye plan for Nationalpark Kongernes Nordsjælland peger på, at man bør støtte grupper som bekæmper invasive arter. Herunder fremhæves Pileurt-bandens arbejde.

Billedet herover: Langt over 100 pileurt-bestande i Helsingør Kommune breder sig fortsat uden bekæmpelse, som her på et gadehjørne, i private haver, offentlige parker, vejrabatter og særligt langs strande og vandløb.

PILEURT-BANDENS ORGANISERING

Gruppens frivillige har fra start valgt at samle sig i en gratis Facebook-gruppe "Pileurt-bandens Helsingør" med pt. 150 tilmeldte, hvoraf 20 også har meldt sig som aktivister i mailgruppen pileurtbanden@gmail.com. Man har fordelt sig primært efter bopæl på 10 større bekæmpelsesprojekter og et tilsvarende antal mindre solo-projekter. Hvert større projekt ledes af én koordinator, som kan kalde sammen til indsats og refererer til månedlige møder for aktivisterne. Ved disse møder træffes beslutninger, der ikke klares på dagsbasis af gruppens tre oprindelige initiativtagere. Gruppen har hverken en pengekasse eller kasserer. Man lægger i

stedet penge ud individuelt og får lejlighedsvis beløbene refunderet af kommunen. Megen transport, en havareret buskrydder og et pælebor for skiltning har man selv betalt. Naturstyrelsen har fremskaffet de ønskede materialer, da man nu også selv bruger dem.

KOMMUNIKATION

Gruppen er blevet omtalt i et mindre antal TV- og radioindslag og i lokalpressen ved gentagne artikler, derunder en fuld forside og dobbeltsider med oplysning om pileurternes invasive væsen, udseende og bekæmpelse.

Gruppens interne kommunikation vedrørende den daglige indsats på projekterne, er reduceret til et system af logbøger som man til enhver tid kan få indblik i efter ønske. Informationer heri samles ved sæsonens afslutning for at undgå infokaos, hvis alle detaljer hele tiden meddeles. Der er oprettet logbog for fem af projekterne.

Afslutningsvis vil Pileurt-banden gerne takke alle, som vi har samarbejdet med, snakket pileurter med, rådgivet i inficerede haver og mødt opbakning fra. Særlig tak til skovrider Jens Bjerregaard Christensen samt skov- og landskabsingeniør Mikkel Bornø Clausen i Naturstyrelsen Nordsjælland, medarbejderne i Helsingør Kommunes miljøforvaltning og direktør i Care4Nature Hans Wernberg.

Yderligere oplysninger:

Kontaktperson Leif Øgaard, mobil 28154668.

For Pileurt-banden Helsingør initiativtagerne

Leif Øgaard, biolog

Klaus Flemløse, cand.stat.

Allan Høxbroe, miljø- og videnskabsjournalist, fotograf,
medlem af Haveselskabets eksterne ekspertpanel

Herunder er beliggenheden af Pileurt-bandens 21 engagementer inden for Helsingør Kommune markeret

